

קוצר אמרים, בטעם תמרים

טועמיה

שנה ב' | פרשת יתרו תשפ"ד לפ"ק

טעם השבת

מודעת זאת כי קריאת הפרשיות מעורר את סגולת הזמן, ומבואר במדרש ילקוט בפרשתן (רמז רע"ב), אמר הקב"ה לישראל, בני היו קוראין את הפרשה הזו בכל שנה, ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני ה' סיני ומקבלים את התורה, שנאמר ביום הזה באו מדבר סיני. ועובדא ידענא מדו"ז הגה"ק משיניאווז זללה"ה, שפעם אחת היה בשבת קודש פרשת יתרו אצל אביו ק"ז הדברי חיים זללה"ה, וזכה לשמוע באזניו הק' בשעת קריאת התורה, הקולות וברקים ממעמד הר סיני. ואמר, שלא זכה לזה אף בחג השבועות זמן מתן תורתנו. ^א

ברך משה, אות יא

טעם הפרשה

(כד:) אין מקבלין גרים לימות המשיח, וכן בימי דוד ושלמה, כי בזמן שישראל הם ברום המעלה חוששין שאין הגירות לשם שמים. אמנם לאחר שבא עמלק ולחם עם ישראל,

וישמע יתרו פרש"י קריעת ים סוף ומלחמת עמלק. וצ"ב.

וי"ל שהקשה בישועת יעקב עה"ת בפרשתן, איך קבלו את יתרו להתגייר, הלא אמרו (יבמות

האף אומנם שאנחנו אין לנו אזנים לשמוע, אך אם נעשה, מ'וועלמיר הארעווען, אזי ונשמע, נזכה גם כן לשמוע הקולות וברקים. (שיח זקנים ח"ו, דף סט, ליקוטי אורה לשבועות, מילין טב"ן, אות י')

ועוד כתב שם מרן בדברי יואל דף פח, שלכן פרשיות האלו שקורין בהם יציאת מצרים ומתן תורה, המה מסוגלים לתיקון הנפש ולהתקרב אצל הבוית"ש, שאותה ההשפעה נשארה נצחי לדורות, והקריאה מעורר הזמן כידוע. ואפשר שלזה ירמוז כפילת הלשון ועתה אם 'שמוע תשמעו' בקולי, ששמיעה זו של מתן תורה יגרום לכם שמיעה לעתיד, שכל קיומינו וכח ההתגברות נגד הנסיגות הקשים הוא רק מהשפעת אותה הקדושה שזכינו אליה במעמד הנבחר.

א. ומסיק שם מרן, וזה וי"ל כונת נעשה ונשמע (שמות כד, ז), שאם נעשה, לשון תיקון (בראשית יח, ח), היינו שנתקן כל מה שפגמנו, אזי ונשמע, נזכה גם כן אנחנו לשמוע.

ומרן בדברי יואל בפרשתן דף צו כתב, ידוע שדיבורי הקב"ה כביכול הם נצחיים, וכ"ש הדברות ששמעו ישראל מפי משה רבינו ע"ה המה נצחיים וקיימים, וצדיקים האמיתיים בכל הדורות זכו לשמוע הקולות של מתן תורה גם בימיהם, כל אחד לפי בחינתו ומדרגת קדושתו, ואף פשוטי העם שאינם שומעים מ"מ מרגישים הארת קדושה מאותן הקולות דמתן תורה שעומדים קיימים לעולם, וכל אחד מרגיש כפי בחינתו וערכו.

יוחן שם ישראל נגד ההר, חינוך לשון תפלה (ספרי דברים כ"ו).

שעמדו ישראל שם נגד ההר, מראש חדש סיון, והתחננו בתפלה,^ד והאר עינינו בתורתך, והערב נא ה' את דברי תורתך בפנינו.^ה

זחלה ומשקה

ומשה עלה אל האלקים, פרש"י, כל עליותיו בהשכמה היה.

מִן הַבֶּרֶךְ מֹשֶׁה אָמַר עַל זֶה, שֶׁכָּל עֲלִיּוֹתָיו שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ מִמַּדְרִיגָה לִמַּדְרִיגָה, שִׁזְכָּה לִמְדֻרָּגוֹתָיו וְהַשְׁגָּתוֹ הַגְּדוּלוֹת, בְּאִלּוּ מִזֶּה שֶׁהַשָּׁמַיִם בִּהְשָׁכְמָת הַבּוֹקֵר בְּכָל יוֹם לַעֲבֹדֶת ה'.^ו

כיצד אנהג בעניני קהילתי - אני ארוץ אחריכם לשמוע את הוראותיכם...

אֲמַנֵם זֶה כָּבֵד סוֹבֵב הוֹלֵךְ בִּסְגוּיָא דְקַבְלַת שׁוֹחַד, וְנִידוֹן דִּידָן הוּא גַם אִם אֵין מִקְבָּל מִן הָעוֹשֵׁר כְּלוּם, כִּהָא דִּמְתַּאמְרָה עַל (מְשִׁיל כב, י) עֲשִׂיר בְּרִשִׁים יִמְשׁוּל וְעַבְד לֹה לְאִישׁ מְלוּה. לֹא נֹאמַר לְמְלוּה, אֲלֵא לְאִישׁ מְלוּה, הַגֵּם שֶׁלֹּא לֹה לוֹ...

ד. וְכִמְשׁ בְּבִאֲרוֹת הַמַּיִם, מִהֲרַהֲקֵי הַרְבֵּי ר' צְבִי הִירֶש מְרִימְנוֹב זִלְלָה^ה, מֵה עָשׂוּ שֵׁם יִשְׂרָאֵל כָּל אוֹתָן הַיָּמִים מִשְׁהִינְעוּ לֹהֶר סִינִי, הִרִי לֹא הִיָּה לְהַם הַתּוֹרָה לְלַמֵּד. שְׁבִימִים אֵלּוּ עֲמָדוֹ וְהַתְּפַלּוֹ וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרַתִּי. - וְכִיָּה בִּילְקוּט מִנְחָם, מִהֲרַהֲקֵי הַרְבֵּי ר' מִנְחָם מִעַנְדֵּל מְרִימְנוֹב זִלְלָה^ה, שְׁבִיקְשׁוּ וְהָעֵרֵב נֹא הִיא אֶת דְּבָרֵי תוֹרַתְךָ בִּפְנֵינוּ.

ה. וְפִירֶשׁ שֵׁם מֶרֶץ שְׁלִיטָא^ה, הַפְּסוּק (דְּבָרִים י, ד) יוֹם אֲשֶׁר עֲמַדְתָּ לִּפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּחֹרֶב, שְׁאִין עֲמִידָה אֵלָּא לְשׁוֹן תְּפִלָּה (בְּרִכּוֹת כו, ב), שֶׁהַתְּפַלּוֹ שִׁיּוּכָל לְקַבֵּל הַתּוֹרָה וְלַלְמֶדָה.

וּבְחִידוֹת מִהֲרָא ט"ב, שְׁבוּעוֹת, תִּשְׁש"א, פִּירֶשׁ שֶׁהַתְּפַלּוֹ כָּל אֶחָד עַל חֲבִירוֹ, שֶׁכָּל הַמַּתְפַּלֵּל בְּעַד חֲבִירוֹ וְהוּא צָרִיךְ לְאוֹתוֹ דָּבָר הוּא נִעְנֶה תְּחִלָּה (רֹאה נֹעַם אֱלִימֶלֶךְ, לִיקוּטֵי שׁוֹשְׁנָה, עֵד כָּל יִשְׂרָאֵל עֲרִיבִים). וְז"ש יוֹחַן שֵׁם יִשְׂרָאֵל כִּנְגַד הַיָּהּ, פִּרְש"י כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֹב אֶחָד. וְעַל זֶה נֹאמַר כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב, כִּלְשׁוֹן זֶה וְכִסְדֵּר זֶה. שֶׁכֵּן רָאוּ וַיֹּאֵר לַעֲשׂוֹת, שֶׁכָּל אֶחָד יִתְפַּלֵּל גַּם עַל הַשֵּׁנִי. וְעוֹד כָּתֵב שֵׁם מֶרֶץ, שֶׁהַתְּפַלּוֹ אֵז שִׁיּוּכָו לְהַבִּין הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְכֹזֶה פִּתְחוֹ צִינּוֹר שִׁגְם תְּפִלְתֵּינוּ שְׁאֵנוּ מְבַקְשִׁים שֶׁנִּשְׁכַּל בְּדָבָרֵי הַתּוֹרָה יִתְקַבֵּל בְּרִצּוֹן לִפְנֵי אֱדוֹן כָּל.

[וְכֹזֶה נֹתֵן טַעַם לְשִׁבַח לְמִנְהַג יִשְׂרָאֵל, שְׁמֵאֲרִיכִין בִּיּוֹם טוֹב שְׁבוּעוֹת בְּתַפְלָה, בְּבִרְכַּת אֹהֲבָה רַבָּה, שִׁיֵּאִר ה' עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתוֹ, שִׁיּוֹם מִתֵּן תּוֹרָתוֹ הַזֶּה גְּרָמָא, לַעֲוֹר מֵה שֶׁכָּבֵד הַתְּפַלּוֹ אֲבוֹתֵינוּ בְּדָבָר זֶה.]

ו. וְזִלְ מֶרֶץ בְּכֹרֶךְ מֹשֶׁה, פ' לָךְ אוֹת, ה' עֵיֶקֶר גְּדוֹל מְקוּבָּל הַיָּהּ, מְרִבּוּחֵנוּ הַקְּדוּשִׁים, לַעֲסֹק בְּתוֹרָה לִפְנֵי תְּפִלָּה, וְשִׁמְעָתִי מִמֶּרֶן דּוּדִי זִלְלָה^ה לַפְּרֶשׁ

וְלֹא יִרָא מְכַל הָאוֹתוֹת וְהַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּמִצְרַיִם, שְׁאֵמַר שֶׁכָּל זֶה בְּמִקְרָה וּבִטְבַּע עִפ"ל כִּידוּע. ב. שׁוֹב קִבְּלוּ גְרִים, שְׁאוֹמּוֹת הָעוֹלָם תֵּלּוּ הַכָּל בְּמִקְרָה. - וְלֹכֵן כֹּאשֶׁר רָאָה יִתְרוֹ יִצִּיאֵת מִצְרַיִם וְקִרְיַעַת יָם סוֹף חֲשַׁב שֶׁלֹּא יִקְבְּלוּ, וְכֹאשֶׁר שָׁמַע מִלְחַמַּת עַמְלֶק, וְהַחֲלִישׁ אֲמוֹנַת הַבּוֹרָא בְּעוֹלָם, בֹּא, שְׁבַעֲת יִגִּירוּ אוֹתוֹ.

יד יקותיאל

ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל. פרש"י, עשירים.

הַטַּעַם שֶׁהִיָּה צוּרֵךְ בְּמִינֵי הַדִּינִיִּים לְתַנְאֵי הָעֲשִׁירוֹת, כִּי עַל יְדֵי זֶה יִהְיוּ דְּבָרֵיהֶם נִשְׁמָעִים לְבָרִיוֹת יוֹתֵר...^א

דברי יואל, פ' כי תשא, דף שמג

ב. רֹאה בְּאַלְשִׁיךְ הָק' סו"פ בִּשְׁלַח, וְעוֹד. וְהֵאֲרַכְנוּ בַּזֶּה בְּטוּעָמִיָּה לְפִרְשַׁת זְכוֹר וְשֵׁם תִּמְצָאנוּ.

ג. וְכֹזֶה בִּיאָר שֵׁם מֶרֶץ, מ"ש (וִיקְרָא כ, א) וְהַכְּהֵן הַגְּדוֹל מֵאֲחֵי, פִּירְשׁוּ (חֻלּוֹן קלד:) שִׁיָּה גְדוֹל מֵאֲחֵי בְּנוֹי הַכְּהֵן וּבְעוֹשֶׁר, וְאֵם אֵין לוֹ אֲחִיו הַכְּהֵנִים מִגְּדֻלִּין אוֹתוֹ. וְעִינֵי שֶׁ כֵּן נִמִּי בְּכָל מְמוֹנָה וְרָאשׁ יִשִּׁיבָה לְגִדְלוֹ וְלִהְעִשְׂרוֹ. וְהֵינּוּ טַעַמָּא, כְּדִי שִׁיָּהוּ דְּבָרֵינוּ נִשְׁמָעִין עַל הַבְּרִיּוֹת...

וְיודֵעַ הַמַּעֲשֶׂה בְּמִגִּיד דִּמְתָּא שֶׁהִיָּה בֹא אֲצֵל רֹאשׁ הַקְּהָל כָּל עֵרֵב שְׁבַת עִם חִשִּׁיכָה, וְנִטְלָה מִמֶּנּוּ הַלוּוָּא כִּמָּה מֵאוֹת רּוּבֵל, וּבְמוֹצָאֵי שְׁבַת הִיָּה חוֹזֵר וּפּוֹרַע מֵה שְׁלוּה. כִּיּוֹן שֶׁחֹזֵר וְשׁנָה הַדָּבָר פַּעַם וּפַעַמִּיִּים וְשְׁלוֹשׁ, הַתְּחִיל הַמְּלוּוָּה תִּמָּה. אֲמַר לוֹ לְאוֹתוֹ מִגִּיד, הֵן שְׁבַת כְּבוֹדוֹ לֹא מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֹסֶף זֶה שְׁטוּל מִמֶּנִּי בְּהַלוּוָּה, וְיָמִיד עִם צֹאֵת הַשְּׁבַת מִחֲזִירוֹ לִבְעִין, אִם כֵּן מְלוּה זֶה לֹא הוֹצֵאָה נִלְקַחַת, לִשְׁם מָה הַפּוֹכָא מִטְּרַתָּא זֶה. אֲמַר לוֹ הַמִּגִּיד, כִּי אֵינוֹ דּוּמָה מוֹסֵר שְׁאֵין מוֹכִיחַ לְקַהֵל וְעוֹדָה כְּשֶׁאֵין בִּי בִּידֵי פְרוּטָה לְפִרוּטָה, לְמוֹסֵר שְׁאֵין מֵיִסְרָם בְּשַׁעָה שְׁאֵין יוֹדַע שְׁבִיבִיתִי כִּמָּה מֵאוֹת רּוּבֵל...

וְדוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת הַטֵּמִינּוּ בְּרַמְזָה (קֶהֱלֵת ז, יב) בְּצֵל הַחֲכָמָה בְּצֵל הַכֹּסֶף...

וְיודֵעַ הַתְּפַלָּה, עַל הַמָּאָה, הוּא בְּעַל הַדַּעָה... (רֹאה בֵּית אֶהֱרָן וְחֹתֶם סוֹפֵר לִרְיָה, וְכֵן יוֹדֵעַ מ"ש בַּזֶּה הֲרַהֲקֵי מֵרֵאשִׁיץ זִלְלָה^ה)

רֹאה עוֹד טוּעָמִיָּה פ' וְיִשְׁלַח עַה"פ וְיִהִי לִי שׁוֹר.

וְסִיפֵר מֶרֶץ בְּחִידוֹת מִהֲרָא ט"ב לְמַסִּיבּוֹת, פ' בְּרֵאשִׁית, רַבָּה שֶׁל טְבִירָה הַגַּה"צ רַבִּי מֹשֶׁה קֵלִיעֶרֶס ז"ל, חִי כָּל יָמָיו בְּעוֹנֵי וּמַחְסוֹר לְמַחִייתוֹ הַדֵּלָה הַסְּתַפֵּק בְּהַקְצֵבָה הַחוּדִשִׁית שֶׁקִּיבֵל מִיִּשִּׁיבַת אֹרֹךְ תּוֹרָה אֲשֶׁר בְּעִירוֹ, רַבִּי מֹשֶׁה שְׁנוּדַע כִּמְתַנַּגַּד תְּקִיף לְתַנוּעָה הַצִּיּוֹנִית דַּחָה בְּתוֹקֶף אֶת הַהֲצָעָה הַמִּפְתָּה שֶׁל רֹאשֵׁי הַצִּיּוֹנִים, לְהַעֲנִיק לוֹ סִכּוּם נִכְבֵּד לְמִשְׁכּוּרְתוֹ וּלְבִנּוֹת לִשְׁכַּת רַבְּנוֹת מְרוּחוֹת, בְּאֶמְרָם שִׁיָּא בֶּכֶךְ 'כְּבוֹד הַתּוֹרָה'. וְטַעַמּוֹ וְנִימוּקוֹ עֲמוּ, הַגֵּם הַבְּחֻתָּם שֶׁל הַצִּיּוֹנִים, כִּי לֹא יִתְעַרְבוּ כָּלִל בְּהַבְחָלוֹתֵינוּ וּבְשִׁקְלוֹנוֹ, וְיִתְּנוּ לוֹ יָד חוֹפְשִׁית בְּכָל עֲנִינֵי הַרְּבִנוּת. הַשִּׁבָּה לָהֶם, אִם אֲקַבֵּל אֶת מִשְׁכּוּרְתֵינוּ מֵכֶם, לֹא תִצְטָרְכוּ לְבוֹא אֵלַי כְּדִי לְחַוֹּת אֶת דַּעְתְּכֶם וְלַהוֹרֹת לִי

זללה"ה, שביקש להיות לו יראה כמו מלאך, ומילא ה' משאלתו, ונפל עליו יראה ופחד, עד שנעשה כאבן דומם בל יתנועע בשום אבר מרוב הפחד.

זה פירוש הפסוק וירא העם וינעו, בתנועה שיכלו לזוז, אז עדיין ויעמדו מרחוק, כי מגודל היראה בל יתנועע כלל...

^ט ישמח משה, ^י תהלים תפילה למשה מזמור קמ פסוק יד, יעטב פנים לר"ה, מאמר אבני זכרון אות עב ועוד

וכתיב בתריה יום אשר עמדת לפני ה' א"ה בחורב, מה להלן באימה וברירה וברת ובידע אף כאן באימה וברירה וברת ובידע כו', עיי"ש.

ח. ידוע המשל ממון הבעל שם טוב הק' זללה"ה (ר"פ כי תשא, הובא בן פורת יוסף, דרשות לשבת הגדול, דף קטע, ופ' נח' דף כא, ובצפת פנחס פ' וארא דף כא), אחד שרצה לזקק כסף

וזהב, ואומן צורף רשם לו כל סדר מעשה ההיתוך, והלך חלל ועשה ככל דברי הצורף ולא נעשה ממנו דבר, אמר לו הצורף: שוטה! מתחילה צריכין להבעיר שם להב אש ובלא זה לא יעשה ממנו כלום...

וזכרון טוב (דף ה) מספר, כשבא הרב המגיד ממעזריטש זללה"ה לפני הבעל שם טוב, אמר, באה לפני תיבה מלאה נירות, וצריך רק להדליקם...

[ויש מספרים כיוצא בזה על האחים הקדושים הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זללה"ה וההפלאה זללה"ה, שעליהם אמר כך הרב המגיד כשבאו לפניו. (מקור מים חיים, שם)]

ומטו לן שאמר להם משל הנ"ל מהצורך. (לב אהרן לחנוכה מאמר י, אות ו.)

פעם אמר הגה"צ רבי שאול בראך זללה"ה אב"ד קאשוו, תלמיד מרן הקדושת יום טוב, לרבו, שבמקום מגוריו [=אויבערלאנד] בגליל העליון ממדינת אונגארן לומדים בעמקות יותר ממה שלומדים בישיבתו בסיגוט.

הסביר לו מרן הקדושת יום טוב, למשל כשמבשלים מרק טוב, מכניסין בו תבלין ומלח וירקות שונות שיטיב טעמו, אבל אם אוכלין אותו כשהוא קר אין לו טעם וריח, הגם שהכניסו בו כל הדברים טובים, ולעומת זה אם המרק חם זה טוב גם אם אין שם כל אלו התבלינים. וכן הדבר בלימוד התורה, אם לומדים בלי חמימות והתלהבות מה יתן ומה יוסיף מה שלומדים בעיון, וזהו מעלת הישיבות החסידים שלומדים בקדושה ובטהרה ברשפי אש. (לב אהרן, פ' כי תשא עה"ס זה יתנו, דף שמג, ועוד).

ועוד אומר מרן רבינו שליט"א, דהנה ק"ל בשו"ע יו"ד סי' קה, שדבר חם בולע ודבר צונן אינו בולע, וכדי שישאר רושם התורה והמצוות ניכר על האדם ובלע בפנים וגופו, לא יניח אלא בקיימים בחמימות והתלהבות. (ל"ג בעומר תשפ"א, ב"ומס', ועוד).

ט. ראה עוד ישמח משה בפרשתן הדרך הרביעי,

והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש. מכאן שניתנה התורה באש (במ"ר פ"א ס"ז).

להורות שהתורה והמצוות צריך שיבא באש^ז להבת שלהבת קה...^ח אור שבעת הימים, שיחות קודש, הערה כט

וירא העם וינעו ויעמדו מרחוק.
עפ"מ"ש משמיה דהרה"ק הרבי ר' זושא

בתפילת רבי נחוניא בן הקנה ביציאתו מבית המדרש (ברכות כח): אנו משכימים והם משכימים, אנו משכימים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים. ולכאורה צ"ב מפני מה תלה הדבר בהשכמה, ויותר הול"ל אנו עוסקים בתורה והם עוסקים בדברים בטלים. אמנם אין הדברים אמורים כלפי אלו שאין עוסקים בתורה כל עיקר, אך הכוונה על העוסקים בתורה כל היום, רק בבוקר אינם מקפידים להשכים לדברי תורה, ודבר זה מונע מהם מלהשיג הצלחת התורה וכוונת התפילה. וזה שאמר אנו משכימים לדברי תורה, שאנו משכימים בבוקר לעסוק בתורה, והם משכימים לדברים בטלים, אף שבמשך היום עוסקים בתורה עכ"ד.

אך עוד דברים בגו, בענין עסק התורה קודם התפילה, על פי מה דאיתא בירושלמי (ברכות פ"א ה"ב) אמר רבי שמעון בן יוחאי אילו הוינא קאים על טורא דסיני בשעתא דאתיהיבת תורה לישראל, הוינא מתבעי קומי רחמנא דיתברי לבר נשא תרין פומין, חד דהוי לעי באורייתא, וחד דעבד ליה כל צורכיה. ומעתה מאחר שאין לו להאדם אלא פה אחד, וברוב דברים לא יחדל פשע, היאך יעמוד להתפלל להשי"ת באותו פה המתועב מדברי איסור. אמנם אמרו חז"ל (תענית ז.) שנמשלו דברי תורה לאש שנאמר (ירמיה כג, כט) הלא כה דברי כאש נאם ה', ולכן על ידי שהאדם עוסק בתורה לפני התפילה, הרי הוא מלבן ומכשיר את הפה באש התורה שיהא ראוי להתפלל בו לפני מלך המלכים הקב"ה.

ובזה יש לפרש הכתוב (משלי כח, ט) מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה. כי מאחר שמתפלל בפה אשר לא נתלבן ולא הוכשר על ידי אש התורה לכן תפילתו תועבה, שהרי מתפלל בפה מתועב מדברי איסור.

וכ"כ פ' שלח אות ה', עסק התורה קודם התפילה הוא סגולה נפלאה לקבלת התפילה, וכבר הזכירנו שלמה המלך עליו השלום, מסייר אזנו משמוע תורה גם תפילתו תועבה, ומכלל לאו אתה שומע הן שאם האדם עוסק בתורה כראוי לו תפילותיו מתקבלות.

ובדרש משה כתב, שגם כל מעמד קבלת התורה הי' באשמורת הבוקר, שאז הזמן מוכשר להשיג דברי התורה.

וראה עוד ברך משה לט"ו בשבט, מאמר פירושין מתוקים, אות ד.

ז. בגמרא ברכות דף כב, והודעתם לבניך ולבני בניך,

לך העד בעם וגו'

טעם שניתנה תורה בזמן שאילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו, כי כבר השיגו כל התורה והגיעו לתכלית המדריגות (קדושת לוי יפרים, קדושה שניה).

דוקא אז ניתנה לנו כל התורה והמצות, לומר לך שגם מי שכבר במדרגה זו יתנהג על פי המפורש בתורה...¹

עצי חיים, שבועות, אות כב

בעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו.

כלומר, כי מכח יראת העונש אינו ירא אלא אם רוצה לחטוא אז היא פורש את עצמו מכת יראה מעונש, אבל בשעה שאינו חוטא אינו ירא ולא נפחד, אבל הירא מרוממותו ומכח אהבתו, ירא תמיד, אפילו בשעה שאינו חוטא כלל, כי כל עצמותיו יתערשו בפחד וחיל ורעדה יאחזמו מהדר גאונו יתעלה, וזה ובעבור תהיה יראתו, דייקא, על פניכם, אפילו, לבלתי תחטאו.

זכרון אלעזר, הובא בייטב לב, פ' אמור ד"ה עוד שם, פ' בהעלותך עה"פ עשה לך

נשמתו הוא נשמת הרמב"ם, ושורש נשמת החתם סופר היא נשמת הרמב"ן. וכאשר חזר מרן הייטב לב על דיבורו זה, היה מוסיף ואמר, שאחרי כמה שנים כשיצאו לאור ספרי החתם סופר, ראה שהיה רגיל על לשונו דברי הרמב"ן, וכמעט ברוב תשובותיו מביא וקורא מדברי הרמב"ן.

וכ"א בהקדמה לדרשות חתם סופר, כאשר הגיע לאזני החתם סופר שיחתו של מרן הישםח משה בענין שורש נשמתם, אמר על זה בענוותנותו, בודאי כונתו לפי שאני אוהב ללמוד רמב"ן, והוא אוהב ללמוד רמב"ם.¹ ראה עוד טועמיה פ' שופטים שהארכנו בזה, שגם אלו ההולכים בגדולות ובנפלאות ויש להם השגות גבוהות באזמרה לציית כל הכתוב מפורש בשולחן ערוך. ונכון להביא דברי מרן הברך משה, שציוה תורה (דברים ו, ה) ואהבת את ה' בכל לבבך. פירש"י, בשני צריך. שאין צריך לומר שיאהב את ה' מהתאות שהיצר הרע מסייתו, הרבואת היא שתאהב את ה' והאזנת למצוותיו יותר ממה שהיצר טוב אומר לך לעשות... (דרש משה)

במכוון אחר, וראה עוד מ"ש פ' בא, עה"פ החדש הזה, [ופ' וישלח עה"פ ויותר יעקב, ובישםח משה, נ"ך, שמואל א, כג, ד"ה הנאהבים, אבל משה, איכה א, ה, ד"ה ובאו"א.] ראה בייטב לב באופן אחר פ' חיי עה"פ ואברהם זקן, דף קע"ח, ובפ' נשא דף כט.

והסמיק לזה מרן הברך משה, עובדא ממרן הישםח משה, שהתפלל ששיג יראת ה' של התנאים והאמוראים, וגילו לו מן השמים שאי אפשר לו להשיג יראתם הנוראה, ושוב ביקש שיתנו לו יראתו של הרמב"ם, וניתנה לו מן השמים, וחיל ורעדה אחזתו וכמעט שיצא נפשו, והתפלל שיסיר מאתו היראה הגדולה. (מהר"ם ט"ב פ' מסעי, הילולת מרן הישםח משה). וראה ברך משה פ' מסעי אות ה, מה שאמר אז עוד.

ובתהלה למשה החדש, פ"ט, מובא כן בשם מרן הדברי יואל בעת שהשתטח על קברו של הרמב"ם בטבריה, מפי אביו מרן הקדושת יום טוב בשם הרה"ק משינאאוע זללה"ה.

[ועיי"ש בהערות מ"ש, שזה מתאים לדברי מרן הישםח משה (הובא בתהלה למשה פ"ו), שהיה אומר ששורש

הגליין נתנדב

ע"י מו"ה ר' שלום ברייער הי"ו
לרגל הולדת בנו למו"ל טוב

ויה"ר שיוכה לגדלו לתורה ולחופה ולמעשים טובים
וזכות רבוה"ק יגן עליהם להתברך בכל טוב סלה

לעילוי נשמות רבינו משה בן רבינו חיים צבי זצוק"ל

והרבנית פעסל לאה ב"ר אהרן זצוק"ל